جەر جۇزىنىڭ ەڭبەكشىلەرى، بىرىگىڭدەر!

جەتىندە ءۇش رەت شىعادى

قازاقستان ورتالىق كەڭەس كامىتەتى مەن ايماقتىق ر.ك.پ. كامىتەتىنىڭ گازەتى

# ەڭبەكشى قازاق

Оренбург, Ред. газеты „ЭНБЕКШИ КАЗАК" ادرەسى

باسقارما: ورىنبور، تىرويسكى كوشەسى، ءۇشىنشى ءۇي. تەلەفون نومىرى 96-1

**Энбекши Казак**

Орган ЦИК и Крайкома Р. К. П. (б) Казреспублики

1921 جىل 7 نويابىردە شىعا باستادى

جەكە سانى 5 تيىن.

**گازەت باعاسى**

ءۇش ايعا — 1 سوم 45 تيىن.
التى ايعا — 2 « 80 «
ءبىر جىلعا — 5 « 50 «

كەمى 10 دانادان بىرىكتىپ الۋشى جۇمىسكەر، كاسىپ ۇيىمدارىنىڭ مۇشەلەرىنە 20 % كەمىتىلەدى.

**جارنامالار باعاسى.**

1 ىنشى بەتتە پەتيت جولى . . . . . 50 تيىن
باعانا اراسىندا بولسا . . . . . . . 65 تيىن
سوڭعى بەتتە . . . . . . . . . . . . 30 تيىن
جوعالعان ماكۇمەنتتەرگە . . . . . 50 تيىن

حالىق كەمىسەرلەر كەڭەسىنىڭ 24 ىنشى جىلعى 11 ىنشى اپرەلمەن 6-ىنشى ۇيعارىمدا شىعارعان زاكونى بويىنشا جارنامالاردان 10 پروسەنت نالوگ الىنادى.

№ 322 — 1925 جىل اپرەلدىڭ 28-ى سەيسەنبى — № 322

## بۇگۇنگى سانىندا:



## بەسىنشى توپ نە دەپ تارادى.

قازاق ەڭبەكشىلەرىنىڭ نەكەس باسىن قوسقان بەسىنشى تاريحي توبى اپرەلدىڭ 15-ى د. قىزىل ورداعا اشىلىپ، 20-دا بىتىپ تارادى.

مىنە بۇگىن ۇكىمەتتىڭ جاۋىز ساياساتىنىڭ سالدارىنان بەت بەتىنە تورىپ كەتكەن قازاق ەڭبەكشىلەرى باستارىن ءبىر جەرگە قوسا الماي جۇر ەدى.

كەڭەس ۇكىمەتىن باسقاعان ورتاقشىلار پارتياسىنىڭ بىرىنشى قولعا العان جۇمىسى، ەزىلگەن ەلدىڭ باسىن قوسىپ، ءوز الدىنا ەركىنى رەسپۋبلىكە قىلىپ بولعانىمەن، قازاقستان اۆتونومياسىن قۇرعالى قازاق ەڭبەكشىلەرىنىڭ باسىن ءبىر جەرگە قوسۋعا كوش سالىپ كەلە جاتىر ەدى. سول تىلەك ورىندالىپ، بەسىنشى سيەز جالپى قازاق ەڭبەكشىلەرىنىڭ باسىن ءبىر جەرگە قوستى.

بەسىنشى توپ تاريحي توپ بولعاندىقتان بۇرىنعى توپتاردا قارالعان ءوزىنىڭ ماڭىزدىلىعىن كورسەتتى، ءار ءبىر ماسەلەنى ءتۇس جۇزىنەن قاراپ، تولىق سىن، تۇزۋ باعىت سىلتەپ بەرە الدى.

قازاقستان ۇكىمەتىنىڭ جىلدىق ىستەگەن ەسەپ الىندا، ونىڭ جىلدارىندا قاراعاندا ماڭىزدى شارۋاشىلىق جۇمىستارىنىڭ العا ورلەگەندىگى كوزگە شالىندى. ەگىن كەسىبىنە، مال شارۋاشىلىعىندا ءبىر تالاي كوتەرىلگەن. ءبىراق كەڭەستەر ورداسىنىڭ ىنگى كوزبىرنەلەرىنىڭ كەسىپتەرى مەن سالىستىرعاندا ءبىر تالاي تومەن. بۇل كەشەگى اشارشىلىق، جۇتتان كەيىن قازاق شارۋاسىنىڭ كوتەرىلمەگەندىگى وسىنداي الاي كەمشىلىك جاتقانىن كورسەتەدى.

قازاق ەڭبەكشىلەرىنىڭ توبى بۇل كۇنگە اسا ناشارىن ساليپ، ول شارۋاشىلىقتىڭ كوتەرۋ تۇزۋرالى تيىستى شارالارىنىڭ بارىن بەلگىلەدى وسىندا. اسىرەسە كەدەي، پاناسىز شارۋالارعا ۇكىمەت جاردەمىن قارىزىن مولايتىپ، ولارعا باسشىلىق قىلۋ ءۇشىن شارۋا ماماندارىن بەرۋ كەرەك دەدى.

قازاقستاندا جاڭا باستالىپ كەلە جاتقان ءىستىڭ ءبىرى — قونىستانۋ ماسەلەسى. بۇل ماسەلەگە ەڭبەكشىلەر توبى اسا زور ءمان بەرىپ، قازاقستان جەر-سۋ كەمەسەرىەتىنىڭ قونىستانۋ جۇمىسى تۋرالى 10-جىلدىق جوباسىن قايتا قاراپ تەكسەرىپ، تۇرلى ۇسىنىستارىن كىرگىزىپ وتىر.

جەرگىلىكتى اۋىلدىق، بولىستىق كەڭەس ورىندارى بۇل ۋاقىتقا شەيىن جوعارعى ورىننىڭ ايتقانىن ورىنداۋمەن كەلگەن. ەل ىشىندەگى بابىلانىستى ماسەلەلەردى شەشۋدە اسا جىگەرلىلىك كورسەتە الماي جۇر. توپ بۇل تۋرالى تۇرلى جولدار سىزىپ بەرىپ، ولاردى شىن كەڭەس ورنى قىلۋدىڭ جابدىقتارىن الدى.

وسى مەن قاتار پارتياسىز قارا شارۋالاردى كەڭەس قۇرىلىسىنا تارتۋ تۋرالى، پارتياسىز بەلسەندى شارۋالاردى كەڭەس جۇمىسىنا كوبىرەك ارالاستىر دەپ وتىر.

قازاقستان ۇكىمەتىنىڭ جاڭا قۇرىلىسىنداعى 60-شاقتى مۇشەنىڭ ءبىر تالايى جۇمىسكەر، ەڭبەكشىل شارۋالاردان قۇرالىپ وتىر. ونىڭ ۇستىنە قازاقستان ورتالىق اتقارۋ كوميتەتىنىڭ اعاسىنا ماڭباي ۇلى دەگەن جۇرەك تاسۋشى كەدەيدىڭ بالاسىن سايلاپ وتىر.

وسىنىڭ ءبارى قازاقستان ۇكىمەتىنىڭ قالىڭ ەل مەن شىن جەمىستى قويان قولتىق ورنىعىپ ءتۇس سىندىرعا كىرىسكەندىگىن، ءاۋلەتى ەسىكتىڭ شىن بۇرعاندىعىن كورسەتەدى.

بەسىنشى توپتا اسا كوپ بەرىپ، ەل ەڭبەكشىلەرىنىڭ، ەل شارۋالارىنىڭ كوزدەگەنى كوپ ەدى. توپ قازاقستان ۇكىمەتىنىڭ شىن قوجاسى ەكەندىگىن ءتۇس جۇزىندە كورسەتتى، قازاقستان ۇكىمەتىنىڭ سىنىن ەمەس الىپ، ەل ەڭبەكشىلەرىنىڭ كەلەشەك كوپ كەلەتىن قاۋلىلارىن شىعارىپ تارادى.

ەندىگى مىندەت بەسىنشى توپتىڭ ايتقانىن تولىق جۇزەگە اسىرۋدا، مالاي.

## قازاقستان ورتالىق اتقارۋ كامىتەتىنىڭ اعاسى جالاۋ ماڭباي ۇلى.

جولداس ماڭباي ۇلى جالاۋ 1892-جىلى، بۇرىنعى ورال وبلىسى، كوكشەتاۋ ۋەزىندە ورتالىق الەكساندروۆسكي بولىسىندا تۋعان. جالاۋدىڭ اكەسى شەشەسى قارا قىلعا كەدەي. كەدەي تۇرمىستى جەر مەن قالانىڭ اراسىندا قىلاۋمەن ءومىر بويىنشا جولداس ءتاسىپ تۇرۋ ماڭىزى الماستار.

جالاۋ 13 جاسىنا دەيىن جول كىسى اكەسىنىڭ قاراۋىندا، ولەڭ ساۋداسىن كورىپ، جول الەكساندروۆسكي قالاسىنداعى ورىس-قازاق اراسىنداعى ءبىرىنشى ورىس مەكتەبىنىڭ 2 جىلدىعىن بىتىرگەن. بۇدان كەيىن وقي المادى. 13 جاسىنان 16 جاسىنا دەيىن بالىق كاسىبىندە جۇمىس ىستەگەن. 16 جاسىنان 17-ىنشى جاسقا دەيىن اكەسىمەن جولەك تاسىپ كۇن كورگەن.

17-جىلى توڭكەرىستەن كەيىن، كوزى اشىلىپ، ساناسى وياتقان، جۇمىسكەر بولعاندىقتان، رەسمى كەڭەس كامىتەتىنىڭ مۇشەسى بولىپ سايلانعان. 19-جىلى، اقگۆاردياشىلاردىڭ ۇكىمەتىنىڭ باستاپ الىنعان كەزىندە الدى مەن ۇيىنە كىرىپ شارۋا دەيتىن ەڭ جالاۋ بولادى. 20-جىلى: الىنا كەڭەس سايلاۋى بولىپ، جالاۋ سول كەڭەستىڭ اعاسىنا سايلانعان.

جولداس ماڭباي ۇلى سىكە بولىس كەڭەسىنىڭ الەكساندروۆسكي بولىسىندا جۇرگىزىلگەن ەرىكتى ورداسى اشادى، ورداق باسقارۋشىسىنىڭ ءمۇشەسى بولىپ سايلانادى.

19-جىلدىڭ باسىندا الەكساندروۆسكي بولىسىنا اقتار كىرگەندە جالاۋ رە الىپ، جالاۋ ءتىرى قالىپ جازالاۋشىلاردان قاشىپ قۇتىلىپ، 21-جىلدىڭ باسىنا دەيىن جاسىرىنىپ جۇرەدى. اقتار قاشقان كەيىن، جالاۋ الەكساندروۆسكي بولىسى ۋەزدىك اتقارۋ كامىتەتىنىڭ اعاسى بولىپ تۇرادى.

سول جىلى اتقارۋ كامىتەتىنىڭ زاۋىت، قازاقستاندىق اتقارۋ كامىتەتىنىڭ اعاسى بولىپ تۇرادى. 23-جىلى اتقارۋ كامىتەتىنىڭ قاتار ءپرەزيديۋمىنىڭ مۇشەسى بولىپ سايلانادى.

24-جىلدىڭ ماۋسىم ايىندا بالا دەيىن اۋىل رەۋكوم اعاسى، ورتالىق اتقارۋ كامىتەتىنىڭ مۇشەسى بولىپ تۇرادى. بۇدان كەيىن ورال گۋبەرنەسىنە جىبەرىلەدى. گۋبەرنىلىك پارتيا كونفەرەنسياسىنىڭ پرەزيديۋمىنىڭ مۇشەسى، اتقارۋ كامىتەتىنىڭ ءتورالقا مۇشەسى بولادى. 25-جىلدىڭ مارت ايىندا ورال بوكەي گۋبەرنەلەرىنىڭ قوسىلعان جيىلىسىندا قوسىلعان گۋبەرنەلەردىڭ اتقارۋ كامىتەتىنىڭ اعاسىنا سايلانادى.

بۇدان كەيىن ەڭ سوڭعى قازاقستاننىڭ 5-كەڭەستەر سيەزىندە ورتالىق اتقارۋ كامىتەتىنىڭ اعاسىنا سايلانادى.

ماڭباي ۇلى جالاۋ جولداس كەدەي جۇمىسكەرلەردىڭ بالاسى، ءوزى دە كوپ زامان جۇمىسكەر بولىپ، تۇرمىس تاۋقىمەتىن ەرتەدەن بىلگەن، كامۋنيس پارتياسىنا ەرتە كىرگەن قازاق ازاماتىنىڭ ءبىرى.

## شەت مەملەكەتتەردە.

### بولعارىيادا قان داريياسى.

بولعارىيادا شىركەۋ قۇلاتىلعان ۋاقيعانىڭ اياعى زورعا ايالانۋ تۇرى بار. سوعىن جول قاتتاسى ءىركىن ەمەس. تەلەفون، تەلەگرام دا ۇكىمەت كوزىنەن سوندىقتان بولعارىيانىڭ ىشىندەگى قابارلاردى تاراي الماي جاتىر. بولعارىيا ۇكىمەتىنىڭ ايتۋىنا قاراعاندا ەل ءبىر بۇلىنشىلىك جوق سياقتى. ءبىراق ءار جەردەن العان قابارلارعا قاراعاندا بولعارىيانىڭ ىشىندە تولعىن كوتەرىلىپ، ادام ەسەپسىز كوپ قىرىلعان.

يۋگوسلاۆيا گازەتتەرىنىڭ جازۋىنا قاراعاندا تساڭكوۆ ۇكىمەتى (وسى كۇنگى بولعارىيا مينيسترى) قىزىل قىرعىن قىپ جاتقان ءتۇرى بار. سوفيانىڭ وزىندە 400 دەي كىسى جازالانعان. ايالقىنا اڭعالدار ءتىپتى كوپ. ۇكىمەت اسكەرى مەن قارا شارۋالاردىڭ اراسىندا سوعىس بار.

### تسانكوپتىڭ ۇتىرىگى.

ۋاشينگتوندا (امەريكا قالاسى) بانارتيە ەسەبىن بولعار ەلشىسى بولعارىيادا شىركەۋ قۇلاعان تۋرالى وسى سىنداپ وتىرعان ماسكەۋ كىسىلەرى دەگەن. جاۋابىنىڭ ايتۋىنشا بولعارىيادا ءسوز بىتكەن تاراتۋ ءۇشىن ماسكەۋ ۇكىمەتى اقشا جۇمسادى دەسە، ونىڭ بىراق بۇنى كورسەتۋدەگى ماقساتى، ەلدى ەكىنشىلەي تاڭىرقاتپاق؛ بولعارىيانىڭ باس مينيسترى تسانكوپ امەريكا گازەتتەرىنە جازىپ بەرگەن ءسوزى قول قويعان. ونداي ءسوزى جەردىڭ جۇزىندەگى ۇكىمەتتىڭ ءبارىن كوپ ەكى شافىرادى.

### قىتايدا.

شىعىس جاقتاعى كەلەشى (جوعارعى جاراعاي مەكتەبى) شاقىرۋى بويىنشا، قارا قان جولداس ەكى كەڭەس، تەر وداعى، كۇنى شىعىس ەلى دەگەن لەكسيە وقىپ شىقتى. قارا قان جولداس ستۋدەنتتەرگە كەڭەستەر وداعىن ۇلت جاقسى جاقسىلاپ ۇيرەتۋدىڭ كەرەكتىگىن ايتىپ، ۇيرەنگەنى ەمپەريالىست قولىنان بوسانىپ كەڭەستەر وداعى ۇيرەنگەنى اماندىعى، كەيىن قىتاي ءتىلى بولاتىنىن بىلۋگە بولادى.

## شەشىرين جاۋابى.

بولعارىيانىڭ باس ءمينيسترى تسانكوپ امەريكانىڭ حاۋاس اگەنتتىگى ارقىلى گازەتتەرىنە بەرگەن، بولعارىيا يادادى قۇلاتىلعان شىركەۋگە كەڭەس ۇكىمەتى ءمالىم قانىنىڭ باراتىن جازىپ وتىر.

بۇل تۋرالى شەشىرين بۇلاي دەگەن: بۇل قاڭ قالىپ وتىرىك. مۇنى شىعارىپ جۇرگەن قالىپتىڭ «جۇزى» ايراندىڭ ءۇشىن بىلەپ وتىرعان ارام بىلەۋلەر. وسى كۇنگى بولعار ۇكىمەتىنىڭ ىستەپ وتىرعان زورلىعى، قىزىلعان قاليق سوفيا شىركەۋىن قۇلاتۋعا كىرىسپەي بۇل ناق تالاۋلاۋ ءىس ەمەس. بۇل قىلارىن بىلەم دەپ العان ارام بەيلەۋلەر بەرمەگە جالا جابۋدان تارتىنباۋدا. سول سياقتى ءار ءبىر ادامنىڭ سويەۋىن ادامعا تساڭكوپ ۇكىمەتىنىڭ جاۋىز ۇنىرعان جالاسىن ايىپ كورسەتۋى. بۇل ۋاقيعادا كەڭەس ۇكىمەتىنىڭ قاتىسى مۇلدە جوق ەكەنىن ايتتىق.

## پىرانسيا ۇكىمەتىنىڭ ۋاداسى.

پىرانسيانىڭ جاڭا ۇكىمەتىنىڭ باستىعى پەنلەۆە پارلامەنتتە سويلەگەن سوزىندە بىلاي دەيدى: جاڭا ۇكىمەت داۋىس جوباسىن جۇزەگە اسىرۋدى قولدانادى. ودان ۇكىمەتتەردىڭ ارالىعىندا قارىزداردى بەرە الماي، ءوتىنىش جەتسە قالاسىندا جارىيالاعان پىرانسيا ەلىنىڭ ءۇش جولىن پارلامەنت ماقتانىپ تەرشىلدى. سوعىس داۋىسىن جويۋ، ارالىق ۇكىمەتتىڭ ايتقان باسى القامىنا كونۋ، قارۋ جاراقتاردى تاراتۋ قاۋلىسىن ماسەلە بولسادا مەرزىمسىز سوزعان بولعان جولدان شىعىپ دەگەن.

سوعىس قاۋپىن جويۋ تۋرالى دەمۋ ناتالار، ءبىرى، بىرلەپ باسقا سوراۋ قويىلعان، ونان بىرىڭگەن ول تۋرالى ۋاقتىسى ماملەكەتتەر مەن بىرگە تۇتىنعان بىرەۋ جوبا بار. ۋاقتىستار سىزىم، پىرانسيا ۇكىمەتى دە ءبىر ءتۇس ستاپي الماقشى دەگەن. جاڭا ۇكىمەتكە 304 دەپۋتات جاقتاپ داۋىس بەرگەن، 218 دەپۋتات قارسى بولعان، سونىمەن جاڭا ۇكىمەت بەكىگەن.

## كەگەستەر ورداعىندا

### كەڭەس شارۋاسىنىڭ جايى.

مەملەكەت ءىسىن جوسپارعا قويىپ وتىرعان مەكەمە بولعان كىسىلىپ كەڭەستەر وداعىنداعى قالىڭ شارۋاسى تۋرالى باياندامادا جاسادى. ونىڭ ايتۋىنا قاراعاندا مارت جۇلدىزىندا كۇن رايى شارۋاعا جامداي تيگەن. مىنە سەبەبىنەن تۇقىمدار وسىمدىگى دەپ قورىقپاۋعا جارايدى. بىلتىرعىعا قاراعاندا ەگىن بىلتى ماۋسىم كوپ سەبىلدى. ءتىرى كەسىپتەرگە كوبىسى كەلەدى. اسىرەسە قانت، بىدايى زاۋىتتارى، كەزدەمە، توقىماتۋ پابرىكتەر كوبەيىپ كەلەدى.

### جەر-سۋ كەمەسەرىەتىنىڭ قىزمەتى دۇرىس تابىلعان.

كەڭەستەر وداعىنداعى كەمەسەرلەر كەڭەسى جەر-سۋ كەمەسەرىەتىنىڭ قىزمەتىن جارامدى تاپقان. اۋىل شارۋاشىلىعىن كوتەرۋ ءۇشىن ەگبەك سويەتۋن قارا شارۋالاردى جەكەمە ۇيلەردە بىرىكتىرىپ شارۋاسىن وركەندەتۋ جاعىنا تەبەلەنۋدىڭ كەرەكتىگىن كورسەتكەن.

### وكتيابر توڭكەرىسىنىڭ 10 جىلدىعىندا ءبىر قات تانىمايتىن كىسى قالماسىن.

رەسەي كامۋنىس پارتياسىنىڭ ورتالىق كامىتەتى ساۋاتسىزدىقتى جويۋدىڭ كەمەسيەنىڭ جاساعان بايانداماسى بويىنشا ساۋاتسىزدىقتى جويۋ جۇمىسى جونىنە ماقۇلداعان. سوندىقتان بارلىق كۇشتى جۇمساپ، وكتيابردىڭ 10 جىلدىعىنا دەيىن ساۋاتسىزدىقتى جويىپ ءبىر قات تانىمايتىن كىسى قالدىرماۋعا دەپ قاۋلى شىعارعان.

### قول ونەرى مەن كۇن ەلتەۋلەر جيىلىسى.

قول ونەرى مەن كۇن ەلتەۋلەردىڭ بىرىنشى جيىلىسى كيەۆ قالاسىندا اشىلدى. جيىلىستا قول ونەرى مەن كۇن ەلتەۋشىلەردىڭ قالايى ۇيىمداسۋى قارالدى. بۇلاردىڭ دا ۇيىمداسۋعا مۇقتاجدىعى؛ ساياسي باسشىلاردىڭ جول كورسەتۋى، قولوۋقەرن ساناتتارىنا قول قالماس تەگەرۋىنىڭ كەرەكتىگى كورسەتىلگەن.

### ەگىنىڭ ونىمشىلىگى

ەكاتەرىنبورداعى تىنا اتىلعان تەرىپۋپرا كاتتى داۋىستا سوعىس زامانىنان 19 پروسەنت ارتىق سىنالعان. بۇلاردا شارۋاشىلىقتىڭ الدا باسقاي.

### كاسامول پىرابىاسى.

مايدىڭ 20 سىنان باستاپ ماسكەۋدە جالپى كەڭەستەر وداعىندىق جولىسىندا ءبىر كاسامول پىرابىاسى دەگەن جاستاردىڭ ورتالىق كامىتەتىنىڭ گازەتى شىعادى.

# قازاقستان رەسپۋبلىكەسى كەڭەستەرىنىڭ بەسىنشى سىيەزى

**كەڭەستەر ۇداعىنىڭ ىشكى-سىرتقى كۇيى تۋۋرالى- كەڭەستى رەسپۋبلىكەلەر ۇداعىنىڭ جانا رەسەيلىك ورتالىق كەڭەس كامىيتەتىنىڭ مۇشەسى جولداس تولوكونتسوب باياندامادا سەيلەيدى.**

كەڭەستەر ۇداعىنىڭ جالپى كۇيى-شەت مەملەكەتتەرمەن قاتىناسى- شارۋاشىلىعىمىزدىڭ ٶسۋى-اسكەر جۇمىسىندا تۇتقان ساياساتىمىز- ەگىن شارۋاسى- مال شارۋاسىنىڭ ورلەۋى- شارۋاشىلىقتى گۇلدەندىرۋ جولدارى.

[illegible]

# شعارعان قارارلاردى جوزەگە اسىرۋ-زور مىندەتىمىزدىڭ ءبىرى.

## قازاقستاننىڭ ٧- كەڭەستەر سيەزى شعارعان قارارلار.

### قالىق اعارتۋ تۋرالى.

[illegible]

### جەر ماسەلەسى.

قونىستاندىرۋ.

[illegible]

### ساۋدا، كاپەراتسيا.

[illegible]

### سۋ شارۋاشىلىعى.

[illegible]

(ىلياس بار)

# ەل تورمىسىن تىلشىلەر قالامىنىڭ سوۋرەتتەۋى.

## باسقارۋسىز ۋيا.

قاراكول بولىسىندا 24-ملانىڭ باسىندا اشىلعان جاقتار ۋياسى بار ەدى. ۋيا بولىپ اشىلعان مەن، كوزگە كورىنەرلىك ءىس تىۋلە ەستەگەن جوق. مۇشەلىك سەبەبى بىلمەيتىن ۋتىرا تون كورى. اشىق ادام جوق. مۇنى مەن ول جاستاردىن وزدەرىنە جاقىندا ەلمەرىسە، ۋيرما تارتىپ وتىرعانىدى. بولار دەسەڭ ءجايى ءمۇلدى بولسا، زىيىرلىك جاستار ۋياسىنىڭ جارىعى جوق. اندەسادا ملگە شىققاندارى بولسا كورەمى كەتەدى. ۋيادامى جاستار كوز الدارىن قۇرامى جازعا بىتۇن وتىماعاندار. سول سەبەبى زىيالىك ماڭىنا جۇرەتىن پارتيالىلار دا را الامىپ كەتتەۋن كورىنەدى. ولاي مەن جۇرگەنمەن الا باساتۇن ۋيا جوق.

(جىمپيتى ۋيەزى).

وسى مەن بيرگە اشىلعان پارتيا ۋياسى باسقارۋشى كىسى بولماعاننان. جانىلىپ قالىپ وتىر. سوندان تاراعاندا وسى قوين مىن تۇرما بول ۋيادا جانىلىپ قالار دەپ قاۋىپتە ەتۋگە بولادى. ەگەر ۋياعى باسقارىپ اداماردىڭ سادا بەرىپ مۇشەلەردىڭ جوبەسى، ەل جەلدارى مەن قاتىسىن گازەتتىپ وتىرماسا ۋيالى تانىمالۇن ەل جوق. قازىرگى جۇرتىڭ كوز الدىندا وتىرعان سوگيرەت، پارتيا ۋياسى بولسىن، جاستار ۋياسى بولسىن، مەكتەپتە دە انشەيىن كوز بان تۇرايدى. جوعارعى جاقتار ۋيلارى اراسىندا جەمى باستاندى باسقارۋشى جىبەرسە جارار ەدى.

سىق.

## داعدارىپ قالىپتى.

(اتبولا گۋبەرنەسى).

تەمىرتال ۋيەزى، قىزىل اسكەر بولىسى ەمىردەشى اۋلىنىڭ جەرىندە قارا-اعاش، قاستەرلى دەگەن ەكى ۋشەمكەيرلاتۇن، ارا 5 — 6 شاقىرىم. ول كەزدەگى 90 مەلەسادەمى. ايلا لامى ورلاتۇن. تەككىك زامىندا بولىپ بىن ليمىتەك ايداسىندا بولۇن. تولعى-تەسۇنتان بىرلى ايتالاستىلى. بەلگىلى ۇنىن تولىپ. ماللانىپ تورالۇن. وسى بولىس 9-ىنشى اۋىل اتى دەگەن ەل تولعى-وسى الدىندا تانى ەر ۋزەمسەك والشالىپ بىلگى قاسىپ الدا. سودان كەيىن اڭ كوش مەلە كوش دەپ تۇشپلى. الىپ تۇر. مەلە، تولعى-كەرىسى بولىپ، وتىرىپ قالعان. جوعارىداعى ەكى ۋزەمسەك مەن بۇنىڭ اراسى 7 — 8 شاقىرىم.

وسى ۋشەۋىنىڭ اراسىندا 4 اۋىل ەل بار. 24-ىنشى جىلداڭ كوزىندە ورنىن كەلىپ ولىپ بولعان قازىنىعا قالاتۇن بولدى. جەر تارتىپ الدىرار دەپ كەتكەن. 24-ىنشى جىل اۋىسقا بولعان پارتيادان تىستى بيلار. كانيە. رەزوليەتسيەسى وسى ەل بارىپ قالا بولاماز دەپ قاۋلى جاساعان. تولعى قىلعانداعان تىستاپ شەمىن الىپ-ول. الاپ 25-ىنشى جىلعا قالدىرعان. جەر السىن تولعى الاپ وتىرعاندا جەمىلەن ۋستىلە، ەزدىرىق دەگەنىمىز كەلەمىرگە كوشسىن دەگەن ەلار مىستىلادى. بىزدەر داعدارىپ قالىپ. بىزدىڭ قالا بولاماز دەپ مۇراعان بىر نەشە جىل بولدى. ول نەلەكتىمىز تەگە ەكىلاماعان ەكەن. كەيەن ۇلى.

## قايتا ولدانىپ جۇر.

(اق-تۇبەدەن).

33-جىلى، اشارشىلىق سەكىلدى ارەكەتتى تەرەڭ الىپ، قاۋىپسىز ما ەمە تاراي الماي جاتقان شاماعى تاستاماعا گەرتبيالىپىمالارى ارقىلى ۋ قاموۋلىس قانالارىنا بارى. مىرزالار كورىپ كەتكەن ەدى.

وداندا بەرى جاسالعان تەرىسىن سىيىرىپ ا ەمىسى كيمەكتەن كورگەنتەن كەيىن، ولدالار بولسا قۋانىپ كەلەدى.

اق-تۇبە بولىسى، 3 — اۋىلدا اشىلعان پارتيا ۋياسىنا، قىرا ءتۇسا ولى، ارتقالى تۇرعىلىق ولى دەگەن ەل قانىن سۇرعان. بيلەدە مىرزالار كىرىپ كەتكەن ەكەن پارتياعا كىرىپ الىپ، تەگەلى زامانداعى انسە سالىپ، سۇرلالىرى. سۇرلاپ جۇرگەن. پارتيا جۇمىسىن ەكىلەۋ كىسىگە تىلامى پارتيالىلارىنا ادالماعان. مۇنىسىن ءبىلىپ قالىپ. گۋبەرنيالىق تەكسەرۋ كەلىپ، سەۋمى بۇل مىرزالاردى پارتيادان ايداپ شىعىپ ەدى. دەي تۇرى بايامى جەڭەلدەرىنىڭ ورنىن تولتىرا مۇعا دەپ دەمەتا تاپ-العا السەكتان.

پارتيادا ءجۇز كىرىپ كۋنەنگىپ كەلسە جاقتان ەل كەلەمىلەرى، ولار كىرگەن پارتيادا، ءبىر، مىرزالار تەمى كىرە بىلەتىنە ولدى وزىنە تەپ اپۇزلارىنا بولادى.

بۇل ەكەۋىنىڭ ۇتى قايدا پارتيادا سورىتماي اۋسىلادى.

مىنەلى ولىنىڭ ەسەبى ءبىپسى قايتا ۋيلامىپ جۇر.

س. مەسقالى ۇلى.

## «مىرزالار» دىڭ ساياراتى.

ونىكىن كوزدىڭ بىلسىن بالدىپ كەرەكتى ۋيەزىندەگى قاراي بولىس-تارىنىڭ اتلارى شىعىپ سەرلەرى قاراقالى ۋيەزىنىڭ تاۋدان الا اۋلى كەلدى. كەلگەن كىسىنىڭ ماسى 100 قارالى، ج... ملاعان امىن بولىستەرى بار. وزدەرى ول مىسلەگى ارداۋى الىپ قارىسى «مىرزالار» بولسا كەرەك.

بولىس سايلاۋشى مىرزالار، ەل تىشىن الىپ جۇرگەندە بولۋ رعان اتقارىن شولەپ بارلاسىپ، ەرىكسىز ال قاسۋعا اتت الىپ، ۇلكى نەمۇعا ۇلكى بەرمەي دەپ ءبىر نەشە الدامالاردى الىپ، تۇستەنگەن، قوندىن جەرىندە كەلەم. كوربە ءتۇستىپ تولە مەن ەت سالدىرىپ، تۇستاردىڭ جەمىنە قىتان سالدى شاپالاقان. بىرەو مىنەكەيدىرىنە از ەمەس.

قاراقالى ۋيەزىنىڭ ا كىشەلىنىڭ ورىندارىن بەيلەپ وتىرعاندار، سول ەل ارالاۋشى مىرزالاردىڭ اتلارى تۇستەنداريى، تامىر-قۇدالارى. بولىستاردان سۇرىمتى الىپ وسى ەمىرزالاردىڭ ايتقانىن ەكى قىلماي قولدارىن قۋىستىرىپ وتىرعان. ەلدەرىن ەكى قىسىپ ۇلدادى اعالارىنا جەتكىزىپ بەرىپ بالاگە كەزە ەلەمز. ايتقىعا الدىمى دەگەن مىرقىر ەمىرەمىز ەمەن تابىلمىپ وتىرا بەرگەن. مۇمىن شارۋالاردىڭ مىرزالارعا قارعاسا اۋلىتىڭ اسكەرلەنە ۇلىتاي ايگىر قىلعان جوق، ەدى دەمەدى. الا قاسقاشى مىرزالار جۇرگەن ارالاعان جەرلەندە ەمىزدىك تۇستەنلەرىن مەنىك قارارالگىدا شەشەن ۋلىق، قىرىس كەلسەك مالىگى ارتىق جەرلىمىز، قيرالامىز، جوياتىز دەپ كوز ۇعرىن بايەلام سالىپ جۇرگەن ملىنىڭ مىنا ءبىر ۋگى ەتەتىلىمىز ادال بارما؟ بۇلان اۋلاناڭ سەرلىرىنىڭ قار-قارالىنىڭ 10-بولىس ەلىنىڭ كورگەن جەبىرى ادام ايتارلىق بولمادى.

ا. جولىبيەت ۇلى.

## كورىنگەننىڭ قولىندا كەتتى.

(وكىيەدىن).

1911-ىنشى جىلى وكىرولە بىن تارىشتىڭ گىرانى ۇلىستاعان دەگەن جەردەن بونكەت اشىلىپ 13 ءۇي سالىنعان ەدى. ۋيلەرى قالا تۇرىندە سالىنعان، ءبىر نەشە بولمەلەرى بار، مۇلدەۋلىپ سالىنعان.

مول ۋيلەردى 19، 20، 21-ىنشى جىلدارى ءبىر جامى تانارىن، ءبىر جامى وكىرولە بولىپ بۇزىپ ءبۇلىپ الدى. باسىنداعى تىن ۇلاشتارى قارا ماي قاراعان بالاسى، سوۋلاعان جۇمالاي بالاسى دەگەن مىڭ تۇرە تاتىنىڭ ازاماتتارى ەدى. ولاردىڭ نە قاراپ وتىرعانىن بىلمەيمىن. ەگەر بۇل ۋيلار بۇزىلماي، ۋلانىپ تۇر مانىندا ەكتەپ بولمىزعا لا دارگەرلىك بولعاندەن اسۋعا لايىقتى ەدى. تۇرعان جەرى دە تاماشالىق ەدى ورتاسىندا.

كلىبرگى كولدە مول 13 ۋيدىڭ ورنى جوق. ار كىمنىڭ قولىندا كەتتى. ومسىلالاردى جەرگىلىكتى شارۋاشىلىق ورىندارى نەگە كورمەيدى. ەمىڭ ۇلىكەردى كورىنگەن الىپ الىپ كەتتى. سولى ۇكىمەت مولىنۇ كەرەك ەدى.

جولاۋشى.

## ازعىرىپ الدى.

(اق-مەشىتتەن)

سابالاي بولىسىنىڭ 8-ىنشى اۋىلىندا موللاۋي تۇرماعانبەت ۇلى دەگەن كىسى قاتىنىن ازعىرىپ الىپ، وزىنە ءدىن زاڭىنشا قالدىرمالا الىپ وتىر.

ونىڭ زاڭىنشا قاتىنى ارىز بەرگەن ۋيەزدىڭ، ساعىندى سالقىنا ارقىلى قولىندا الىپ وتىر. ءوزىم دالادا قاڭعىپ قالدىم.

موللاۋي ۇكىمەت ادامدارى مەن تانىسى بار. دەگەنىن ىستەيدى. مەن نەگىزىلىك الا المايمىن دەپ وتىرمىن. وسىنى گازەت ارقىلى جاريالاپ تەكسەرۋىن كىم ايتەدى دەپ سۇرايمىن.

كەنتىپ بولىسىنىڭ 8-ىنشى اۋىل، ءابىل ۇلى دوسانازار.

## تۇركىستان ۋيەزىندە.

تۇركىستان ۋيەزىندە 16 بولىس قازاق، 5 بولىس وزبەك بار. بيىل 21 بولىس ەل قارادى. بولاردىڭ 21 بولىستىق اتكومى، 70 اۋىلدىق اتكومى، 14 قىستاقتىق اتكوم بار. وزبەكتەر وتىرعان، قازاقتار كوپ كوشپەلى. اق مارتى كوشپەلى، ۋيەزدىڭ اتقارۋ كوميتەت 21 بولە تى قوسىپ 7 بولىس قىلۋعا جوبا جاساپ ولەر. جاقىندا سەكە اسىرىلادى. بۇرىنعى بولىستىق، اۋىلدىق قىستاقتىق اتقارۋ كوميتەتتەرگە تەكسەرۋ اداسى ازاماتتار سايلانعانى دەپ ارتا العانىز. (ەبەرى 22 — 23-نشى جىلدارعا قاراعاندا جامان ەمەس)

21 قوسىلىپ 7 بولىس بولعانىنىڭ بولىستىق وزگەرىس كەمىسەلى دابىنالسا ۋيەزدىڭ اتقارۋ كوميتەتى ادامگەرشىلىك ارى، ۋيالى، جۇرت الدىندا مەنىمى بار ازاماتتاردان دايىندار دەپ سەنىپ وتىرمىز.

قالاداعى ۋيەزدىڭ مەكتەپتەردەن باسقا دالادا اۋداندىق مەكتەپ مەكەمى ەكى جەردە، 5 — 6 الاپ ەلىمەندەرى بار. مەكتەپتەر قايتا قايتا تۇرالاپ قالماسى مەزگىلى. ەمىرى شارالانىپ جاتىر.

## وقۋشىلار ۋيەمى.

وسى قالاسىنداعى وقۋشىلاردىڭ بۇرىنعى جەرلەمىز ۋيمى، دەگەن ۋيمى، مارت ايىندا قازاق وقۋشىلار ۋيمى، بولىپ قايتا سايلانادى. مۇندامى مۇقتاج قازاق وقۋشىلارى بۇرىنعى ۋيمىندا تۇۋل پايدا كورگەن جوق ەدى. تەك قازاق دەگەن ات قويماعانى بولماسا. بۇل ۋيمىندا پايدا كورە المايتۇن. بۇرىنعى ۋيمى كوميتەتى مۇشە بولعاننىڭ كوبى ورىس جولداستار ەدى. جاڭا سايلانعان كەلگەن ۋيمى ورىستار سايلانىپ وتىر. قازاقستان وقۋ كەمىسەرياتىنىڭ جارىمى بويىنشا بۇل ۋيمىدا جوعارعى دارەجەلى مەكتەپتەگى وقۋشىلارعا مۇشە بولادى. جوعارعى دارەجەلى مەكتەپتە ۇزاق وقۋشىلارى وتا از. ۋيمىدا مۇشە بولا المايتۇن سوڭ قازاقستاندا كىرگەن جاردەم اقشالاردان دا مۇقتاج قازاق وقۋشىلارى قۇر قالادى.

قازاقستان وقۋ كەمەسەرياتىنىڭ شت نالاردامى ۇلى قازاق وقۋشىلاردىڭ جوعارعى دارەجەلى مەكتەپتەرىندە ار بولاتۇن ۋيلارعا مانالىق بولماسا ەكەن.

## جۇزدەپ وتىر.

(اداي)

اداي ۋيەزىندە، تاي موياقان، سامبەك بولىسىندا 6 اۋىلداي ەل بار. بۇزى تاي مويلانىڭ قومىن جايلايدى. ءبىر تومىر ماسىزدى جايلايدى. بول ملا، ورالدان كوشىپ بارعان. پىتسا را امقتا تەكى كورگەن ەلىنىڭ بەرى.

ادايعا بار مالىندا وكپادى. ادايدان تەكىنىڭ كورە الماي وتىر، ۋىسۋ جوق، ۋيمى دوكتەرى جوق، تولعى قارىزى، ەكىن قورالارى مەدە-لدى ۋكىمەت جاردەمىن كورگەنى كورگەن جوق. ملكە تۇسقاۋشىلار جەتپەيدى. ەكىن سالاتۇن جەرى، سەمىزدىڭ بۇسى، سەمىزلىك مۇزى اشىق. جانىپ الىپ جالماز قارلى جوق كەلدى كىرىپ ولاردان تۇقىمى ورتا ىشىنە اشىلىپ جاتقان. ۋيمى دوكتەرىنە بەرىلگەن ۋكىمەت قارىزدارىنا كوز جەرىن سالىپ وتىر.

ليەردەن شىققانى كەر تىشپ اقشالار ۋرلەۋلارعا ءبىر وكىل كەلىپ ەدى. وداندا كەش قالىپ وتىرادى. مۇ تۇسىپ وتىر. جاعىپار.

## ءشيلى جۇمىسكەرلەرىنىڭ جايى.

ءشيلى جۇمىسكەرلەرىنىڭ كوبىنىسى كەسىپ ەتۇن جەرلەرى ەكى بالاس زاۋىتى ەدى. ءشيلى ونىڭ ءبىر ءبولىمى بولاتۇن، ەكى باس جۇمىس ىستەپ وتىرسا، ءشيلى جۇمىسكەرلەرى سولار مەن بيرگە بولاتۇن. وسى كۇنى ەكى باس توقتاپ قالىپ، ءشيلى جۇمىسكەرلەرى قاراپ قالدى. ارالارىندا مەكتەپتىرىدە بار ەدى. باسقا جەرلەرگە بارىپ وقۋ الىپ، تەزدەن كوزدەرىن اشىپ كەلىپ جاتىر ەدى. قازىر ەكى باس بەن بيرگە مۇنىڭ بويىندا ساقتالىپ الىپ بارادى. ارتىنان مەكتەبى بولىپ كەلمەگەن مەن 24-جىلدان بەرى قاتارعا قوسىلىپ ەدى. ابالاسى (ءبىرىسى)

ۋساعى 65 شامالى وقۋشى بار ەدى، قازىر ول كوبەدەن ايرىلدى. ءور بەتى مەن مەكتەپ ۋسالىپ ولىرۋ جامن جالداپ كۇن كورىپ وتىرعان. جۇمىسكەرلەردىڭ قولىنان كەلمەيدى. وقۋ جاسىمىزدى ەسكەرتكەن ادام، قازىرعا مەكتەپىن سالىپ بەرۋ جاردەمدە كورسەتسە جارار ەدى.

ق. ت.

شىعارۋشى سادىر اقاس ۇلى مىسامىل.
باستىرۋشى قازاقستاننىڭ ورتالىق كامىتەتى
Редактор С. Садвакасов.
Издатель КЦИК.
Красная Казакская тип. Казгосиздата Оренбург, Караван-Сарай.
Киргизлит № 534 Тираж 8000.